

Ю.В. Ідак, Я.В. Ракочий, А.М. Борис
Національний університет "Львівська політехніка",
кафедра дизайну та основ архітектури

ОСОБЛИВОСТІ АРХІТЕКТУРНО-ОБРАЗНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СУЧАСНИХ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК

© Ідак Ю.В., Ракочий Я.В., Борис А.М., 2013

Здійснено спробу визначити особливості архітектурно-образної організації сучасних публічних бібліотек на прикладі закордонного досвіду. Сучасні архітектори, підпорядковуючись пошуку образного ідеалу, зберігаючи символічне значення споруди – просторість та доступність, використовують різні способи вираження форми.

Ключові слова: бібліотека, форма, простір, композиція, засоби вираження.

In this article made an attempt to identify architectural-imagery features of organization of the modern public libraries on the illustration of foreign experience. Modern architects subordinating to find imaginative ideal, maintaining a symbolic meaning of construction – spacious and accessibility, using different ways of expressing form.

Key words: library, form, space, composition, means of expression.

Постановка проблеми

Поява альтернативних носіїв інформації сильно змінила уявлення про формування сучасних бібліотек. Саме зростання потреб у самоосвіті, еволюційний перехід від бібліотеки до поліфункціонального суспільно-культурного центру визначають тенденції розвитку її архітектури.

Сьогодні в Україні діють 45 тис. бібліотек з книжковим фондом 700 млн. примірників [1]. Та, на жаль, ще мало таких бібліотечних установ, які б відповідали вимогам часу та задовольняли відвідувачів. Здебільшого українські бібліотеки розміщені в непристосованих або малопрстосованих будівлях, без ідейного змісту. Найчастіше від недоліків потерпають бібліотеки освітніх закладів, які у звичайних умовах навчального процесу мали б стати початковими координатами закладення надійних підвалин знань.

Зв'язок роботи з науковими програмами

Робота виконується в контексті наукової теми кафедри архітектурного проектування – «Дизайн в системі природи, суспільства і архітектури. Збереження навколишнього середовища та сталий розвиток».

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Публікацій, які висвітлюють проблеми, пов'язані із соціокультурним та інформаційним простором [2], з кожним роком стає все більше. Їх поява пов'язана із тенденціями розвитку сучасної архітектури і спрямована на створення комплексних науково-інформаційних центрів, які одночасно поєднували б функції бібліотек, музеїв, архівів, виставкових та навчальних центрів, книгарень, театрів тощо.

Предметом дослідження наукових праць, в контексті вивчення особливостей формування сучасних публічних бібліотек, є функціональна та об'ємно-планувальна структура. Публікацій, які б висвітлювали архітектурно-образне рішення форми будівель, обмаль. Проте і вони мають швидше популістичний, аніж науковий характер.

Формулювання мети статті

Мета статті – визначити особливості архітектурно-образного рішення форми сучасних публічних бібліотек на прикладі закордонного досвіду, провести композиційний аналіз найхарактерніших споруд та визначити основні способи вираження об’ємних рішень.

Перспективним напрямом слід визнати подальше дослідження архітектури сучасних публічних бібліотек, оскільки згодом еволюція форми і функцій бібліотек як архітектурних об’єктів знайде втілення і на теренах українського бібліотечно-інформаційного простору.

Виклад основного матеріалу

В ХХ ст. розвинулося багато типів споруд, які забезпечують різні потреби людини. Диференціація цих типів, починаючи від античності до нашого часу, була поступовою і порівняно рівномірною. Нові типи будівель виникали не часто, їх розмежування на підтипи і види також розвивалось поступово, що ґрунтовно описав ще в 1976 р. М. Певзнер у фундаментальній праці «Історія типів будівель» [3].

Сьогодні склалася певна типологія існуючих видів будівель і споруд із встановленим можливим набором функцій для них. Проте науково-технічний прогрес чинить вплив на зміну встановлених норм. Так, через втрату інтересу до бібліотек у потенційних читачів її образ почав змінюватися. Дослідження показали, що крім фізичного зношення будівель (кінця ХІХ ст.), бібліотечних фондів та меблів, застаріло і моральне обличчя архітектурного образу публічних бібліотек. Це спонукало деяких архітекторів задуматися про роль бібліотечної будівлі, яка має не тільки повністю відповідати функціональній діяльності, а й бути засобом її вдосконалення та вираження [4].

Яскравим прикладом бібліотеки, в основу якої покладено ідею створення відповідного образу, що відповідав вимогам часу, є Бостонська публічна бібліотека (рис. 1). Вона має 26 філій, кожна з яких розташована у різних куточках одного міста, споруджених у різні часові епохи, що вплинуло на стилістику архітектури цих споруд. У наш час ця бібліотека є однією з найбільших загальнодоступних бібліотек світу [5]. Основною будівлею бібліотеки є старий корпус – головний читальний зал, який є чудовим прикладом неоренесансної архітектури у США. Стильові тенденції її образу спрямовані на вираження форми та її елементів.

Цікавою є архітектура «нового» корпусу Бостонської публічної бібліотеки – *Johnson building*, яку було споруджено в 1967–1971 рр. і відкрито для читачів у 1972 р. В архітектурного об’єму ті самі пропорції і набір елементів, які є в композиції фронтальної площини старого корпусу. Проте маленькі вікна порівняно з великими площинами стін створюють контраст масштабів споруди, підкреслюючи сувору масивність і монументальність основного об’єму. Критики називали його мавзолеєм. Архітектурно-образна організація старого і нового корпусів бібліотеки просторовим і об’ємним рішенням, формами, виразністю пропорцій розкриває світогляд і втілює ідеї епохи, зберігаючи своє символічне значення – просторість та доступність.

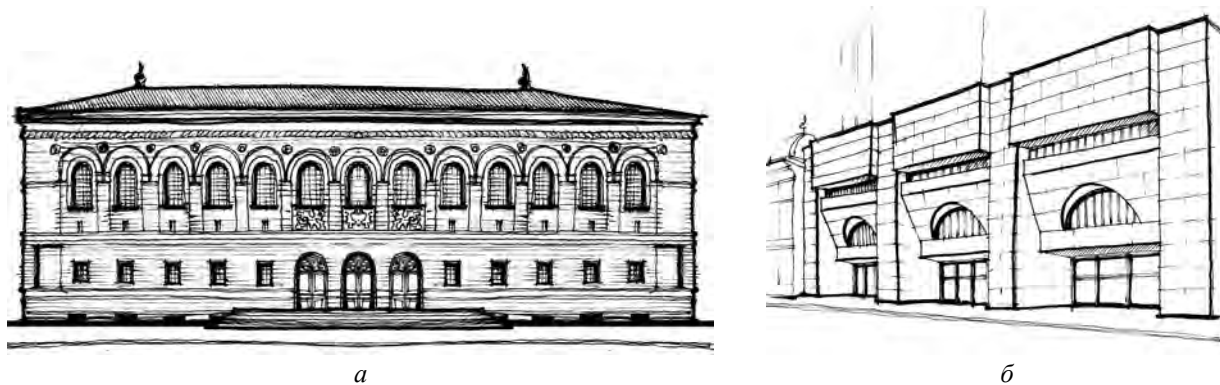

Рис. 1. Бостонська публічна бібліотека, США [5]:

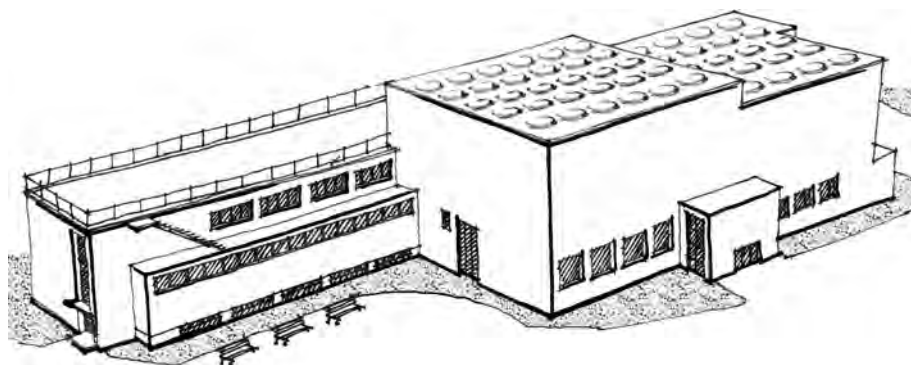
а – старий корпус, арх. Чарльз Фоллет Маккім 1895 р., неоренесанс;

б – новий корпус, арх. Філіп Джонсон, 1967–1971 рр., постмодернізм

Еталоном бібліотечної споруди на початку ХХ століття вважалася бібліотека, яку спроектував Алвар Аалто у Выборзі (тодішня територія Фінляндії) у 1927 р. [5] (рис. 2). Ця споруда займає значне місце в історії сучасної архітектури. Тут автор втілює перехід від неокласицизму до строгого функціоналізму. Цінністю цієї архітектури вважається акустична стеля лекційного залу.

У своїй роботі архітектор розглядав будівлю як продовження простору, а природу і архітектуру як єдине ціле. В результаті Алвар Аалто органічно вписав архітектуру в навколишній ландшафт, а форма споруди точно відповідає її призначенню.

Під впливом сучасних тенденцій розвитку інформаційно-комунікативних технологій сформувалась концепція сучасних публічних бібліотек. Такою концепцією є модель бібліотечно-інформаційного центру – “медіатека”, яка одночасно виконує цілий спектр різноманітних функцій і поступово трансформується в установи, в яких саме “бібліотечно-інформаційна” частина є лише базовою, а факультативні структури (музеї, архіви, виставкові та навчальні центри, книгарні, театри тощо) додають особливого змісту їхньому соціокультурному та інформаційному простору [6].

Рис. 2. Бібліотека у Выборзі, РФ, арх. А. Аалто, 1927 р.

Термін «медіатека» почали вживати у Франції в кінці ХХ ст. Відносно діяльності публічних бібліотек він передбачає створення інтегрованого культурного інформаційного простору, в якому використовуються різні засоби комунікації [7].

Прикладів закордонного досвіду сучасного підходу до створення публічних бібліотек-медіатек тепер багато (у Франції, Фінляндії, Данії, Німеччині та інших країнах світу) і достатньо для об’єктивної оцінки їхньої архітектурно-образної організації.

***

Поява архітектурних об’єктів нового покоління, зокрема медіатек, означає відхід від тривалої монополії паперових носіїв інформації. Одночасно частка електронних носіїв збільшується, і характер використання багатьох приміщень радикально змінюється. Сучасні архітектурні та дизайнерські рішення все більше орієнтуються на створення умов, що дають змогу гнучко чергувати різні види культурно-пізнавальної діяльності в структурі одного об’єкта. При цьому саме поняття “бібліотека” інтерпретується по-новому: як інтелектуальний простір та центр культури. Замість досить поширеного раніше прийому організації бібліотечного простору у вигляді системи ізольованих приміщень все частіше застосовують підходи, які дають можливість поєднувати функції освіти і розваги в безперервному просторі, що перетікає, широко використовуючи мультимедіа [8].

Так, на сучасному рівні особливість архітектурного формотворення полягає у тому, що визначальним фактором є внутрішній простір. Він – “цінна пустота”, яка зумовлює функціональне і художнє значення споруди. Архітектурна форма не замикає свій внутрішній простір як самоцінність, демонструючи сполученість із середовищем життєдіяльності людини. Вона закріплює на земній поверхні певну цінну для людини сферу діяльності, виражаючи у своїх межах її характер. Архітектурна творчість організовує простір, виявляє часову динаміку, що є виміром становлення людського буття: воно є, водночас, і відображенням внутрішніх переживань людини, і логічною конструкцією, яка оформлює екзистенційний жест змістом [9].

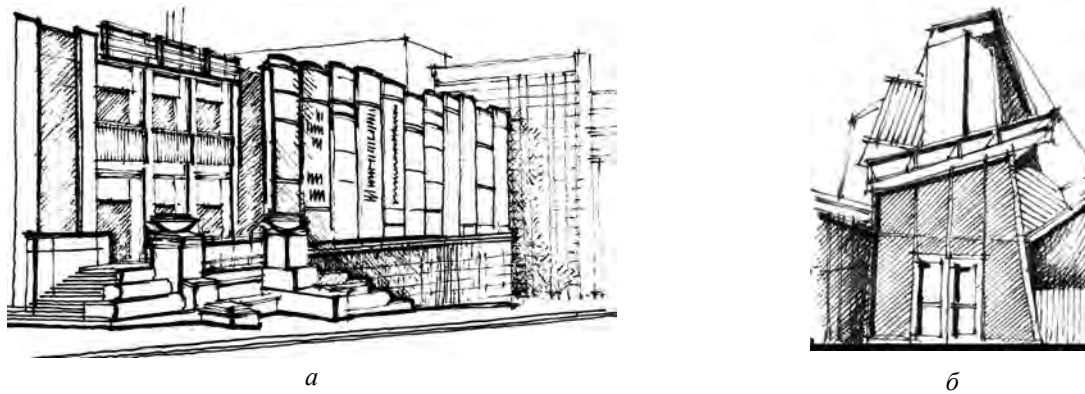

Рис. 3. Особливості вираження архітектурної форми: а – Публічна бібліотека Канзас-Сіті, штат Міссурі, США – виразні властивості фронтально-площинної композиції; б – Наукова бібліотека Принстонського університету, арх. Френк Гарі; Принстон, штат Нью-Джерсі – відмова від фронтально-площинної композиції, поєднання об’ємних, лінійних і площинних форм

Завдяки своєму неординарному архітектурно-образному рішенням публічна бібліотека в місті Канзас-Сіті (США) не лише привертає увагу туристів, але й приваблює до своїх стін нових відвідувачів. У характері форми архітектурного об’єму чітко прочитуються функція і тип будівлі (рис. 3, а).

У 2008 р. при Принстонському університеті в США відкрили бібліотеку. Всесвітньо відомий архітектор Френк Гарі експериментував з формою і зробив бібліотеку фантастичною та футуристичною, застосувавши несподівані елементи і рішення. Книгосховище, за словами архітектора, побудоване з таким розрахунком, щоб надихати відвідувачів на нові відкриття в сфері астрофізики, біології, хімії, фізики та математики (рис. 3, б).

Розглядаючи специфіку художнього представлення форми сучасних бібліотек, виділимо такий важливий аспект, як об’єм, що є не лише конструктивним елементом творчості, але й наділений художньо-образною мовою.

Так, оцінюючи архітектурно-образну організацію сучасних публічних бібліотек, важливо розглянути композиційні особливості формотворення об’єму загалом та його складових.

Організація об’єму сучасних бібліотек, окрім ідейно-художніх міркувань, багато в чому залежить і від навколишнього середовища. Спорудам, які вписані у вже сформоване середовище, притаманна симетрична або дисиметрична композиція з виявленням фронтально-площинної композиції. Під час вирішення фасадів у всіх випадках враховано характер площинного сприйняття з достатньою пластичністю. Пластика бере на себе функцію відображення процесів, які відбуваються у споруді, репрезентує її значущість. Таке явище може мати опосередкований характер, коли, наприклад, за допомогою пластичних контрастів споруди акцентується громадський простір, який має важливе містобудівне значення.

Згідно з теоретичними дослідженнями щодо вираження змісту архітектурної форми [10], саме пластика формує художній образ і бере участь у розкритті його ідейної суті. Це твердження безпосередньо стосується формування образу сучасних публічних бібліотек з вираженою фронтально-площинною композицією: ритмічне чергування деталей, контрастне співвідношення площини стін і опуклих елементів форми, масштаб основних структурних елементів фронтальної площини тощо – все це засоби, які впливають на пластику архітектурної форми. Підпорядкування і взаємозв’язок просторових одиниць відображають внутрішній простір і легко сприймаються ззовні. Більшість декоративних деталей наділені функцією, яка чітко прочитується на фасаді (дашок, балкон тощо) (рис. 3).

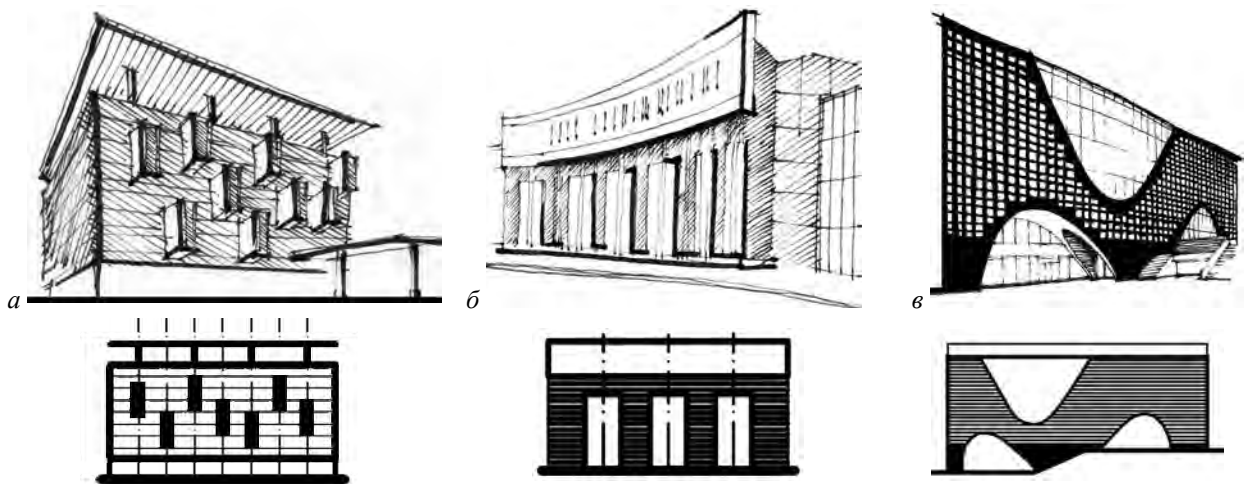
Рис. 4. Основні види композиції сучасних публічних бібліотек: а – фронтальна; б – об’ємна

Простим і водночас цікавим є архітектурно-образне рішення сучасної бібліотеки в Сінгапурі (рис. 5, а). Масштабні щодо всієї будівлі складові елементи форми рівномірно розкидані по фронтальній площині, перетворюють композицію фасаду із абсолютно симетричної на дисиметричну.

На початку ХХ ст. на території Варшавського університету побудовано нову будівлю центральної бібліотеки, але через сто років вона морально застаріла і в 1993 р. був оголошений конкурс на проект нової споруди. Сучасна будівля бібліотеки складається з чотириповерхового головного корпусу та низького фронтального корпусу, які з'єднані галереєю зі скляним дахом. З головної вулиці бібліотека прочитується завдяки чіткій фронтально-площинній композиції, засобом вираження якої є ритмічне чергування вертикальних площин, зіставлення вертикальних та горизонтальних поверхонь та контраст матеріалів – бетону і скла (рис. 5, б).

Бібліотека університету в Гельсінкі розташована в самому центрі міста, поблизу кафедрального собору. З одного боку вона виходить до класицистичного університетського ансамблю, з іншого – вбудована у вигин історичної вулиці, де переважають будівлі з темно-коричневої цегли в дусі північного модерну. Цей матеріал вибраний і для фасадів нової будівлі – і це єдине, що поєднує нове з традиційним в навколишньому середовищі [12]. На одному з фасадів зроблені три криволінійні зони застління, на протилежному, вужчому – одна. Решта поверхні розбита на однотипні квадратні вікна, які не відображають внутрішній розподіл простору. Це візуально надає фасадам цілісності і приховує вигин вулиці, а отже, нівелює кут і значний перепад рельєфу (рис. 5, в).

Об'ємні композиції, які сприймаються в умовах тривимірного простору і відповідають взаємозв'язку трьох основних координат, трапляються частіше. Основною їх характеристикою є рівність всіх величин або врівноваженість відносно композиційного центра. Такі форми розраховані на видимість з різних сторін, сприймаються виразно при русі довкола них. В теорії архітектурної композиції така форма або вимагає доміанти і представлена додатковим елементом, або виражена візуальними (контур, колір, фактура, величина) або відносними (положення в просторі) властивостями.

Рис. 5. Вираження фронтальності в композиціях сучасних публічних бібліотек: а – сучасна бібліотека в Сінгапурі, арх. С. Раффлз, 2006 р. – розвинута локальна глибинна координата, пропорційне співвідношення елементів із загальною формою та їх просте ритмічне чергування надає площині об'ємності, без втрати фронтальних характеристик; б – бібліотека Варшавського університету, арх. Марека Будзінські й арх. З. Бадовські, 1999 р. – зіставлення поверхонь, які різко відрізняються за формою – горизонтальні з вертикальними; значна кількість вертикальних членувань віддаляє площину та робить її циліндричною; в – бібліотека Університету в Гельсінкі, Фінляндія, Anttinen Oiva Architects, 2010 р. – протиставлення кривих і прямих ліній, використання різнохарактерних площин: за фактурою, масою, формою та матеріалом – збагачує фронтальну площину, надає їй легкості та динамічності

Багато візуальних властивостей набувають змісту завдяки існуванню об'єктивних зв'язків між ними і різноманітних особливостей матеріальної організації об'єкта. Складові матеріальної організації знаходять вираження в його зовнішніх ознаках і, з композиційного погляду, стають активними засобами вираження цих особливостей. В цьому сенсі одні компоненти виступають такими, яких виражають, інші – такими, які виражають. Об'ємно-просторова організація великого архітектурного об'єкта вира-

жається геометричною формою, величиною, напрямком, розчленуванням основних об'ємів, що є складовими форми. Своєю чергою, розмірні й ритмічні відношення об'ємів, характер членування фасадних поверхонь, кольорові і фактурні відношення окремих архітектурних елементів будівлі в їх взаємозв'язку об'єктивно виражають особливості організації об'єму. За цими ознаками в процесі візуального сприйняття «прочитується» особливість архітектурно-образної організації об'єму.

Вираження об'єму сучасних бібліотек досягається і способом перетворення простої форми на складнішу зі збереженням ідентичності первинній геометричній фігурі. Трансформуючись та виражаючи особливості організації об'єму, поєднуючи різнохарактерні суміжні площини за кольором, фактурою та матеріалом, форми утворюють велику кількість різноманітних інтерпретацій. Тому головними засобами вираження об'ємної форми сучасних бібліотек є використання простих геометричних прийомів (рис. 6).

Будівля Філологічної бібліотеки Вільного університету Берліну схожа на покладене на бік величезне скляне яйце. Воно, фактично, порожнє всередині, а поверховість створюється чотирма ярусами хвилеподібних галерей, у малюнку яких за певної часточки уяви можна вловити натяк на «мозкові звивини» (рис. 6, а).

Простою і водночас оригінальною є форма нової бібліотеки Університету Деусто в Більбао, що в Іспанії. Їй притаманні виразні властивості формотворчих площин – колір, світлотіньові ефекти, фактура. Будівля має п'ять надземних і п'ять підземних поверхів, і всі вони оснащені новітньою електронною технікою. З самого початку проектування головним завданням іспанського архітектора стало узгодження своєї будівлі з оточенням, а саме з музеєм Гуггенхейма. Щоб будівля бібліотеки не сперечалася з новою деконструктивістською динамічною формою музею, будівля бібліотеки вирішена як монолітна кубічна форма з застосуванням на фасадах склоблоків, які за денного світла виглядають досить скромно – порівняно з «блискучим титаном». У сприйнятті лаконічної форми споруди велику роль відіграв новий парк [13] (рис. 6, б).

Цікавою, з погляду створення лаконічного об'єму в формі паралелограма і вираження його поєднанням різнохарактерних площин та матеріалів, є архітектура бібліотеки в Познані. Складається враження, що об'єм будівлі складається з двох блоків: поверхні верхнього блока облицьовані скляними конструкціями, а це надає формі легкості й підкреслює загальнодоступність та публічність цього простору. Поверхні ж нижнього блока облицьовані каменем, який, незважаючи на світлий відтінок матеріалу, надає формі масивності нижнього ярусу, надійності й підкреслює тектонічні властивості споруди загалом. Такий спосіб вирішення фасадів позитивно впливає на форму, розташовану в затисненому міському середовищі, в середовищі, де нова споруда порушує характеристики уже сформованого (рис. 6, в).

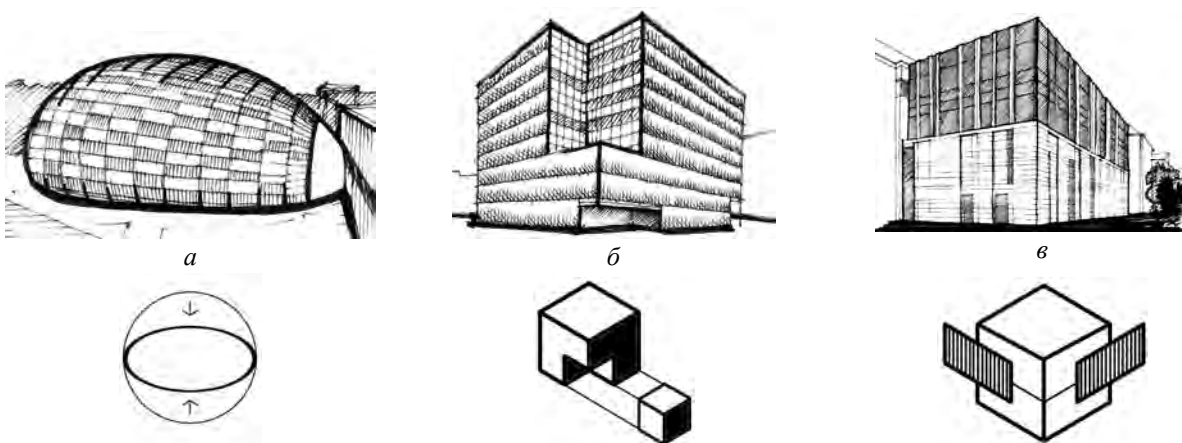
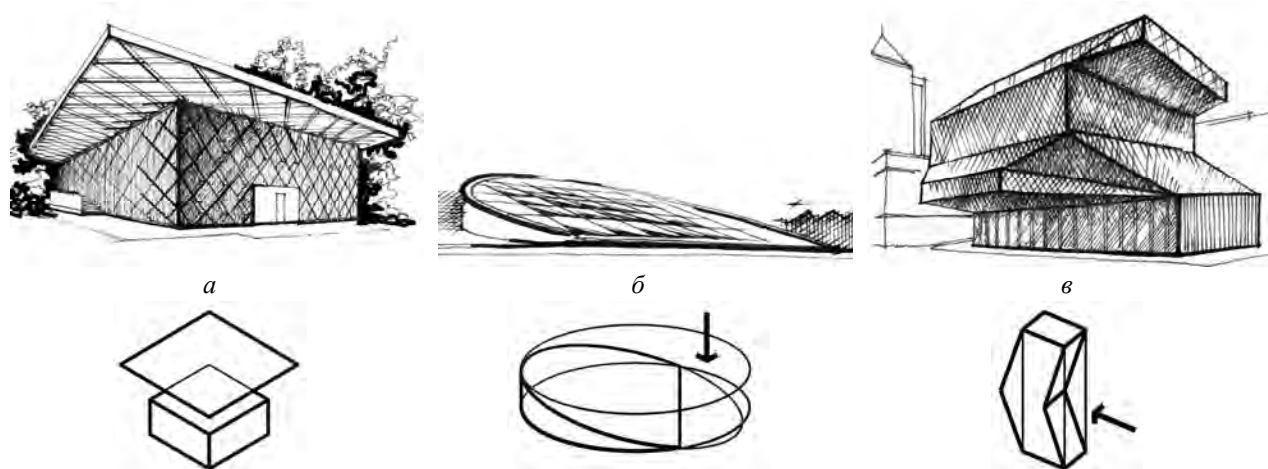

Рис. 6. Перетворення простої форми на складну зі збереженням ідентичності первинній простій геометричній фігурі: а – Філологічна бібліотека Вільного університету Берліна (Німеччина), арх. Н.Фостер, 2005 р. – трансформація форми на основі зміни вимірів; б – бібліотека Університету Деусто (Іспанія), арх. Р. Монео, 2008 р. – трансформація форми на основі виокремлення; в – бібліотека Університету в Познані (Польща), арх. Consultor + APA Vulat + Neostudio Architects, 2009 р. – вираження форми поєднанням різнохарактерних площин – скло – бетон

Інколи в будівлі, окрім бібліотеки, поєднані функції інформаційного центру, інтернет-кафе та зони лаунж, де жителі навколишніх кварталів могли б поспілкуватися і просто провести час. Зразком цього є бібліотека ім. Френсіса Грегорі. Бібліотеку, що отримала ім'я Френсіса Грегорі, героя Громадянської війни в США, архітектор вирішив у вигляді паркового павільйону, що прекрасно пов'язує нову будівлю з її оточенням – мальовничим парком Форт-Девіс. Завдяки панорамному скління густа зелень парку стає частиною інтер'єру, а сама бібліотека, чії стіни відображають дерева, немов розчиняється серед них. Тему природного оточення архітектор підтримує і за допомогою незвичайних дерев'яних елементів – ромбів, якими прозорі стіни викладені зсередини. Їх світло-медовий відтінок і досить велика глибина роблять стіни схожими на стільники, через кожне «віконце» яких видно певний фрагмент парку. Від занадто яскравого літнього сонця бібліотеку захищає плоска покрівля з широкими вносами [14] (рис. 7, а).

Бібліотека Александріна розташована на березі Середземного моря в Олександрії і побудована на місці легендарної стародавньої Александрійської бібліотеки, поєднує функцію бібліотеки і культурного центру з залом для конференцій, трьома музеями, чотирма мистецькими галереями, планетарієм, лабораторією для відновлення рукописів. Її форма досить проста і нагадує сонячний диск. Сама будівля заглиблена в землю. Найбільший край сягає позначки 33 метри. Будівля не має звичних вікон, є лише одне вікно і це – суцільний скляний дах. В Єгипті дуже рідко йдуть дощі і не буває снігу, тому можна уникнути звичного даху [15] (рис. 7, б).

Основою будівлі Центральної бібліотеки в Сіетлі (рис. 7, в) є такі матеріали, як метал і скло. В основі форми – яскрава і унікальна конструкція, що складається з декількох дискретних платформ. Нова Центральна бібліотека вважається зразком будівлі, в якій гармонічно поєднані особливий стиль і функціональність. Незважаючи на досить унікальну форму, будівля все ж будувалася саме як бібліотека і зміст диктував форму, а не навпаки, як можна подумати. З 2006 р. в будівлі проводяться архітектурні екскурсії, а в 2007 р. за результатами голосування будівля зайняла 108-ме місце в рейтингу 150 улюблених споруд США. У 2005 р. будівля отримала Національну премію Американського інституту архітекторів [16].

Рис. 7. Перетворення простої форми на складнішу із частковим збереженням або втратою ідентичності первинній простій геометричній фігурі: а – Бібліотека ім. Френсіса Грегорі, Вашингтон (США), арх. Д. Аджайе, 2012 р. – в основі об'єму паралелограм, до якого примикає площина, ідентичність вихідній формі частково збережено; б – Бібліотека Александріна, Олександрія (Єгипет), арх. бюро «Shphetta» і арх. К. Капелле, 2002 р. – в основі об'єму циліндр, який через зміну силуету практично втратив ідентичність вихідній формі; в – Центральна бібліотека в Сіетлі (США), арх. Р. Кулхас і Дж. Принс-Ремус, 2005 р. – в основі об'єму паралелограм, який змінив конфігурацію в результаті згинання вихідної форми, ідентичність вихідній формі втрачено

Як свідчать приклади сучасних бібліотек, використання засобів є доцільно спрямованим. У процесі художньої діяльності вони забезпечують просторово-тілесне представлення змісту, яке постає як важлива конструктивна сила, завдяки якій і виникає художній феномен. Конструктивна система предметної реальності породжує самостійну і, водночас, залежну від логічно вивіреної

структури форму – естетичну систему. У художньому формотворенні засоби дають можливість з максимальною виразністю представити сутнісні характеристики – наприклад, вираження відкритості-закритості, спокою-динаміки процесів життєдіяльності людини тощо; завдяки їм форма набуває предметних характеристик [17].

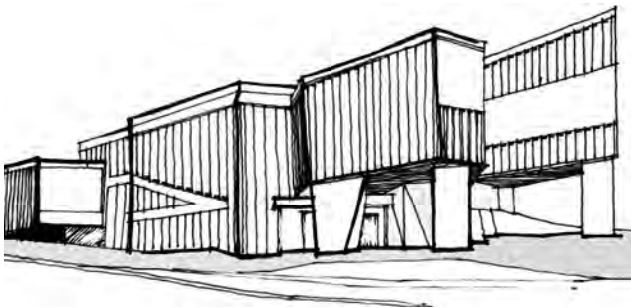

Рис. 8. Бібліотека «Bellevue», Вашингтон (США), арх. Д. Аджайе, 2012 р.

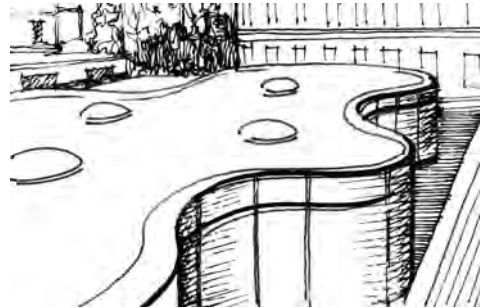

Рис. 9. Бібліотека MABIC – «Maranello Biblioteca Cultura», Маранелло (Італія), арх. А. Ісодзакі

І якщо з вищеперелічених прикладів основою однієї з ключових тем архітектурного образу будівель стали прості геометричні форми з об'ємними та фронтальними композиційними вирішеннями, то в основу цих проектів покладено багатокутні форми з переважанням глибинно-просторових характеристик. Наприклад, бібліотека «Bellevue» являє собою кілька зрощених корпусів, кожен з яких в плані є багатокутником. Оскільки цей комплекс проектувався на ділянці з відчутним перепадом рельєфу, частину корпусів архітектор припідняв на опори висотою в один поверх – у результаті під бібліотекою сформувалася просторова одиниця – нова міні-площа, яка дозволила зберегти сформовані пішохідні маршрути і розмістити парковки для велосипедів. Цікаво, що опори, виконані з бетону, також являють собою багатогранники. Фасади самої бібліотеки облицьовані склом, поверх якого випущені вертикальні дерев'яні ребра [18] (рис. 8).

Унікальне об'ємно-просторове рішення має бібліотека MABIC – «Maranello Biblioteca Cultura» в США. За функцією споруда є культурно-громадським центром. Частина будівлі розташована нижче від рівня землі, а інша – піднімається всього на один поверх, який оточений з трьох боків високим муром, що приховує її безкомпромісно «сучасний» вигляд в історично сформованому середовищі. Щоб забезпечити в інтер'єрі природне освітлення, простір між огорожею і фасадами перетворено на «малий» ставок, поверхня якого відбиває сонячні промені всередину читального залу. Такій схемі освітлення сприяє білий колір підлог, стелі та меблів [19] (рис. 9).

Висновки

У результаті дослідження проаналізовано зарубіжний досвід формування архітектурно-образного рішення сучасних публічних бібліотек, виявлено основні типи композиційного вирішення об'ємно-просторової структури і закономірності їх формоутворення.

Сучасне трактування архітектури публічних бібліотек вражає своєю сміливістю і прогресивністю. Для оцінки їх архітектурно-образної організації використано ознаки, які поєднували загальноприйняті в теорії архітектурної композиції закономірності та прийоми.

Особливістю нових бібліотечних будівель є рух до оновленої форми інформаційного простору та відмова від глибинно-просторової композиції, лаконічне формоутворення основних об'ємів, просте поєднання об'ємних, лінійних і площинних форм. Форма та її складові, незважаючи на спільну функціональну та часову приналежність, мають певний символічний зміст, особливий характер та конкретні композиційні характеристики.

В архітектурі сучасних публічних бібліотек є дві композиційні схеми вирішення об'ємно-просторової структури будівлі: фронтальна з об'ємною пластикою та об'ємна, в якій переважно зберігається ідентичність первинній простій геометричній формі – куб, паралелограм, півсфера, циліндр, форма «яйця» тощо. Засоби композиції, які проявляються у зовнішніх ознаках форми, –

протиставлення різних за матеріалом та кольором площин, вказують на символічне значення форми, а саме на ідею просторості та загальнодоступності. Ритм як традиційний засіб поєднання елементів композиції в цілісну структуру об'єктивно наявний в кожному з прикладів. Осьові ж принципи організації форми практично не властиві цьому типу споруд.

1. <http://mincult.kmi.gov.ua>; 2. Трубецков К.Е. Пространство библиотеки как глобального информационного центра / К.Е.Трубецков. – Архитектон. – 2005. – № 10. Нефедов В. А. Библиотечное пространство – эволюция формы [Электронный ресурс] / В. А. Нефедов // Форма : эл. Журнал. – Режим доступа: www.forma.spb.ru/magazine/articles/d_009/main.shtml; Кулиш Д. В. Архитектура медиа-центров: дис. ... канд. архитектуры: 18.00.02 Москва, 2006. – 121 с.; Мироненко В.П. Медіатека – «сучасна бібліотека». Приклади закордонних бібліотечно-інформаційних центрів / В.П. Мироненко, Ю.В.Левченко // Вісник ХДАДА: зб. наук. пр. – Х.: ХДАДМ, 2009. – 258 с. (Мистецтвознавство: № 9). – С.49–58. 2. Pevsner N. A history of building types. London: Thames and Hudson, 1976. 3. Трубецков К.Е. Библиотека нового тысячелетия / К.Е. Трубецков // Архитектон. – 2004. – № 7. 4. [Электронный ресурс]: http://en.wikipedia.org/wiki/Boston_Public_Library. 5. [Электронный ресурс]: http://ru.wikipedia.org/wiki/Библиотека_Алвара_Аалто; 6. Воскобойнікова-Гузєва О. Наукова бібліотека ХХІ століття в європейському соціокультурному вимірі / О. Воскобойнікова-Гузєва // Вісник Львівського ун-ту, Серія книгозн. бібліот. інф. технол. – Вип. 5. – Львів, 2010. – С. 173–177. 7. Нефедов В. А. Библиотечное пространство – эволюция формы [Электронный ресурс] / В. А. Нефедов // Форма : эл. журнал. – Режим доступа: www.forma.spb.ru. 8. Солярська І.О. Онтологія архітектурної форми: естетичний аспект : автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.08 / І.О. Солярська / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 2003. — 16 с. 9. [Электронный ресурс]: <http://life.pravda.com.ua>; 10. Тиц А.А. Пластический язык архитектуры / А.А. Тиц, Е.В. Воробьева. – М.: Стройиздат, 1986. – 312 с.: ил. – С. 9–26. 11, 12, 13, 14. Электронный ресурс: <http://archi.ru/foreign/news>. 15. [Электронный ресурс]: http://uk.wikipedia.org/Бібліотека_Александріна. 16. [Электронный ресурс]: <http://knig.org.ua/tsentralna-biblioteka-sietla-skromna-charivnist-dekonstruktivizmi>. 17. [Электронный ресурс]: <http://archi.ru/foreign/news>. 18. Электронный ресурс: <http://archi.ru/foreign/news>. 19. Электронный ресурс: archi.ru/foreign/news.